

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 495/2018-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. septembra 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej, zo sudcu Miroslava Duriša a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a maloletého [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom [REDACTED], [REDACTED], ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a základných práv podľa čl. 24 ods. 2 a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 11 CoP 156/2018 z 9. mája 2018 a uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 2 P 21/2017 z 23. januára 2018, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] a maloletého [REDACTED] o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) bola 13. augusta 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „matka“ alebo „sťažovateľka“), a maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „maloletý“, spolu aj „sťažovatelia“), zastúpených advokátom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a základných práv podľa čl. 24 ods. 2 a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 CoP 156/2018 z 9. mája 2018 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“) a uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 2P 21/2017 z 23. januára 2018 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že [REDAKOVANÉ] sa v [REDAKOVANÉ], Česká republika, narodil maloletý [REDAKOVANÉ] sťažovateľke – občanke Slovenskej republiky a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] – občanovi Českej republiky. Matka a otec maloletého tvorili spoločnú domácnosť v Českej republike do jari 2015, keď sa sťažovateľka s maloletým odsťahovali do iného bytu v rovnakom meste. Sťažovateľka požiadala otca o udelenie súhlasu s presťahovaním na územie Slovenskej republiky listom z 27. februára 2017, s čím otec maloletého nesúhlasil. Sťažovateľka podala 14. marca 2017 Okresnému súdu v Příbrame návrh na udelenie súhlasu s presťahovaním maloletého, ale ešte pred vydaním rozhodnutia 28. marca 2017 odišla s maloletým na územie Slovenskej republiky a do Českej republiky sa nevrátila. Okresný súd v Příbrame uznesením z 13. novembra 2017 neudelil sťažovateľke súhlas s presťahovaním maloletého, zamietol návrh otca na zverenie maloletého do jeho výlučnej starostlivosti, ako aj jeho návrh na zverenie maloletého do striedavej starostlivosti,

upravil styk otca s maloletým a uložil mu platiť výživné v sume 1 400 Kč mesačne. Uvedené rozhodnutie nie je dosiaľ právoplatné, pretože obaja rodičia sa proti nemu odvolali. Otec maloletého má upravený styk s maloletým právoplatným predbežným opatrením.

Okresný súd napadnutým uznesením na návrh otca nariadil návrat maloletého do krajiny jeho obvyklého pobytu – Českej republiky, nariadil sťažovateľke, aby vrátila maloletého do krajiny obvyklého pobytu a pre prípad, že by maloletého nevrátila, oprávnil otca prevziať maloletého na účel jeho vrátenia. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu z 23. januára 2018 sťažovateľka podala odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že potvrdil odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu v celom rozsahu.

Sťažovatelia v sťažnosti namietajú, že vo veci konajúce súdy najmä nesprávne právne posúdili otázku krajiny obvyklého pobytu maloletého a nezohľadnili jeho najlepší záujem:

«Konaním a rozhodnutím odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na spravodlivý súdny proces spočívajúci v odmietnutí prístupu k súdu („denegatio iusticie“) a aj tým, že odvolací súd nesprávnym úradným postupom, keď potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie hoci k tomu neboli splnene podmienky a procesné, keď odklon od ustálenej judikatúry neodôvodnil a prvoinstančný súd procesným postupom, keď neumožnil vykonať dôkazy sťažovateľke bez toho, aby o nevykonaní dôkazov rozhodol a už vôbec tento svoj postup súd prvej inštancie neodôvodnil, k čomu sa nijako nevyjadril ani odvolací súd a porušením povinnosti riadne odôvodniť rozhodnutie.

Naplnenie porušenia základného práva sťažovateľky zaručeného v článku 47 Charty základných práv EÚ (2012/C 326/02), v čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy SR a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v čl. 24 ods. 2 Charty práv EÚ, v čl. 3 ods. 1 Dohovoru OSN o právach dieťaťa, vidí sťažovateľka v nižšie uvedených skutočnostiach, kde na väčšinu z nich sťažovateľka upozorňovala odvolací súd už vo svojom odvolaní aj v priebehu konania pred súdom prvej inštancie, ktoré však súd prvej inštancie aj

odvolací súd absolútne ignoroval, vôbec sa s námietkami sťažovateľky nevysporiadal, rozhodol svojvoľne, bez riadneho odôvodnenia, rozhodol arbitrárne.

Sťažovateľka má za to, že odvolací súd sa TAKMER vôbec nevysporiadal s matkinou argumentáciou v podanom odvolaní z 8. 3. 2018 a dodatku č. 1 z 12. 3. 2018 a dodatku č. 2 z 12. 3. 2018 k odvolaniu z 8. 3. 2018.

Zákon však vyžaduje, aby aj v prípade skráteného odôvodnenia odvolací súd zaujal jasné stanovisko k podstatným vyjadreniam strán predneseným v konaní prvej inštancie, pokiaľ sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Povinnosťou odvolacieho súdu je zároveň vysporiadať sa v odôvodnení svojho rozhodnutia s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

Sťažovateľka ďalej tvrdí, že vyššie uvedeným postupom súdov, mu bola odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 420 písm. f CSP.

Navyše NESPRÁVNA úvaha odvolacieho súdu v uznesení odporuje a nezohľadňuje najlepší záujem mal. ■■■■■, keďže odvolací aj prvoinštančný súd odňali matke možnosť konať pred súdom, keď nevykonali dôkazy potrebné na zistenie toho, či je nariadenie návratu v záujme mal. ■■■■■ či návrat mal. ■■■■■ ho nevystaví psychickej ujme, hoci na to matka opakovane poukazovala. Odvolací aj prvoinštančný súd vôbec neprihliadli na zásadu rešpektovania najlepšieho záujmu mal. ■■■■■

Sťažovateľka má za to, že vykonané dokazovanie preukázalo, že návrh otca na navrátenie mal. ■■■■■ do ČR je (bol) absolútne nedôvodný...

Z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplynulo, čo súd v napádanom uznesení z 23. 1. 2018 (čo následne nesprávne vyhodnotil aj odvolací súd v uznesení z 9. 5. 2018) NESPRÁVNE právne vyhodnotil na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu ustálenie obvyklého pobytu mal. ■■■■■ v Českej republike. V konaní bolo nesporné – a vyplynulo to aj z návrhu otca a jeho vyjadrení pred súdom prvej inštancie - že od jari 2015 doteraz, keď sťažovateľka s otcom nežila v spoločnej domácnosti, tj. od veku cca 9 mesiacov mal. ■■■■■ sťažovateľka sa zväčša zdržovala s mal. ■■■■■ v SR s krátkymi opakovanými návštevami v ČR s tým, že od marca 2017 sťažovateľka žila s mal. ■■■■■ už len v SR s krátkymi opakovanými návštevami v ČR, počas ktorých otec vykonával styk s mal. ■■■■■ Maloletý ■■■■■ mal v čase vydania napádaného uznesenia cca 3 a pol roka, pritom od svojich cca 9 mesiacov (jar 2015) už žil prevažne v SR so sťažovateľkou tj v čase

vyhlásenia napádaného uznesenia z 23. 1. 2018... mal. ■ už žil cca 78,5 percent života v SR oproti cca 21,5 percentám života... počas ktorých žil v ČR - aj počas týchto prvých 9 mesiacov života však mal. ■ sa často zdržiaval v SR so sťažovateľkou.

Existencie absencie trvalého pobytu sťažovateľky do 17. 2. 2017, o ktorú opiera súd prvej inštancie svoju argumentáciu... o údajnom obvyklom pobyte mal. ■ v ČR, je absolútne nedôvodná, nakoľko inštitút „trvalého pobytu“ má zo zákona 253/1998 Z. z. len evidenčný charakter a vôbec nezakladá... obvyklý pobyt mal. ■ v zmysle Dohovoru.

V konaní bolo nesporné - A NEPOPIERAL TO ANI OTEC - že mal. ■ tým, že v SR žil dlhodobo väčšinu života... vytvoril si v SR... silné rodinné, sociálne zázemie...

Bolo preto vážnou chybou súdu... keď nevy počul sťažovateľkou navrhovaného svedka - sestru sťažovateľky k okolnostiam vybudovaného rodinného, sociálneho zázemia, rodiny, priateľov, predškolského zariadenia, obvodnej detskej lekárky, zdravotného poistenia u mal. ■ ku SR, a to od narodenia (■ do jari 2015 do marca 2017 až do 23. 1. 2018.)»

Podľa sťažovateľov «Napádané uznesenie súdu prvej inštancie z 23. 1. 2018... vytrháva mal. ■ jednoznačne z harmonického prostredia, kde má a mal obvyklý pobyt (v SR) z rodiny zo strany sťažovateľky, kde žije so sťažovateľkou takmer od narodenia ■, minimálne od jari 2015, odkedy viac a viac času strávil v SR so sťažovateľkou - čím dochádza... k naplneniu článku 13 písm. b) Dohovoru...

Otec reálnym (faktickým) konaním súhlasil (zmieril sa) s premiestnením mal. ■ z ČR do SR. otec reálnym (faktickým) konaním nevykonával opatrovnícke právo nad mal. ■ (naplnený čl. 13 písm. a) Dohovoru).

Sťažovateľka v zmysle § 63 CMSP predložila v odvolaní z 8. 3. 2018 a dodatku č. 1 z 12. 3. 2018 a dodatku č. 2 z 12. 3. 2018 k odvolaniu z 8. 3. 2018 nové dôkazy a nové tvrdenia, ktoré sú v zmysle § 63 CMSP spôsobilé použiť aj v odvolacom konaní a musí sa na ne prihliadať: Otec svojím reálnym konaním, keď sa za „cenu“ 500.000 Kč, v ktorej chcel sám iniciatívne otec od sťažovateľky, aby vypísala takúto zmenku na 500.000 Kč a zriekne sa syna a dá sťažovateľke súhlas s premiestnením do SR. Takto sa otec vyjadril v rozhovore s sťažovateľkou, kde zvukovú nahrávku (s písomným prepisom) týchto snáh otca (vzdať sa syna a súhlasiť s premiestnením syna z ČR do SR za zmenku 500.000 Kč) sťažovateľka predložila Okresnému súdu Příbram... Súd prvej inštancie aj odvolací súd však na ňu

nesprávne neprihliadol v prospech zamietnutia návrhu otca resp. nenariadenia návratu mal. ■■■ do ČR... otec nejavil záujem o mal. ■■■ a to v čase, keď sťažovateľka už väčšinu času bola s mal. synom v SR s opakovanými krátkodobými návštevami s mal. ■■■ v ČR. Otec už vtedy (12/2015 - 12/2016) svojim faktickým konaním naplnil článok 13 písm. a) Dohovoru, keď súhlasil resp. sa zmieril s premiestnením mal. ■■■ z ČR do SR, kde táto okolnosť faktického súhlasu resp. zmierenia sa otca s premiestnením mal. ■■■ z ČR do SR je dôvodom na to, aby súd NENARIADIL návrat mal. ■■■ do ČR.

Z povrchného záujmu otca o mal. ■■■ od narodenia, najmä od jari 2015 (opustenia spoločnej domácnosti) až do marca 2017 a až do 23. 1. 2018 (A AJ PO 23. 1. 2018 AŽ DO DNES, keď napríklad otec sa opäť vzdal možnosti styku s mal. synom) vyplýva okolnosť, či otec vôbec SKUTOČNE vykonával opatrovnícke právo nad mal. ■■■ Súd bol povinný sa v zmysle čl. 13 písm. a) Dohovoru zaoberať tým, či otec aj SKUTOČNE vykonával opatrovnícke právo nad mal. ■■■ či otec súhlasil s premiestnením či sa následne zmieril s premiestnením (čo vyplývalo inak z jeho faktického preukázaného konania - ne/záujmu o mal. ■■■ čo však súd neučinil...

Otec podal návrh na nariadenie návratu až 15. 11. 2017. V konaní pritom bolo nesporné - AJ z návrhu otca aj z vyjadrení otca - že keď od jari 2015 žila sťažovateľka s mal. ■■■ mimo spoločnej domácnosti s otcom, mal. ■■■ sa už zdržoval v SR väčšinou (teda NIELEN až od marca 2017), preto bol súd prvej inštancie povinný po tomto zistení, že konanie sa začalo AŽ po uplynutí jedného roka premiestnenia (oprávneného, nie neoprávneného) mal. ■■■ z ČR do SR, NENARIADIŤ návrat mal. ■■■ do ČR.

... JE DOKÁZANÉ VÁŽNE NEBEZPEČENSTVO, že PRÍPADNÝM navrátením mal. ■■■ do ČESKEJ REPUBLIKY by mal. ■■■ bol vystavený fyzickej alebo duševnej ujme alebo by bol inak privedený do neznesiteľnej situácie.

Tieto skutočnosti naplnenia podmienok podľa čl. 13 písm. b) Dohovoru boli PREUKÁZANÉ v konaní a súd bol a je povinný ICH ZISŤOVAŤ (chybou postupu súdu bolo, že nevykonával dôkazy navrhnuté sťažovateľkou - mal ich zisťovať ešte hlbšie v zmysle rozsahov v návrhoch sťažovateľky aj v zmysle vyšetrovacích povinností súdu podľa článkov Dohovoru).

Z viacerých listinných dôkazov v konaní vyplynula POTREBA NENARIADENIA návratu mal. ■■■ do ČR, ktoré však súd absolútne nesprávne právne posúdil...

Sťažovateľka predložila súdu v prílohe vyjadrenia z 8. 12. 2017 lekársku správu - nález od [REDACTED] - klinickej psychologičky z 2. 11. 2017, z ktorej o. i. vyplýva, že maloletý navštívil túto psychologickú ambulanciu na odporúčenie pediatra (čiže nie zvoľ sťažovateľky, nejedná sa o účelový dôkaz), maloletý sa v noci znovu pomočuje, má poruchy spánku, prejavy neuroticizmu. S otcom sa stretá dlhá predbežného opatrenia v obci [REDACTED] (kam ho vždy sťažovateľka prinesie a odovzdá), s sťažovateľkou žije v [REDACTED]. Maloletý má vynikajúcu kapacitu slovnej zásoby, komunikuje spontánne po slovensky. Psychologička odporúča vzhľadom na fyzický vek mal. a časté prekonávanie vzdialenosti citlivo zvážiť aktuálny stav, aby sa predišlo preťažovaniu mal. [REDACTED]. Predbežné opálenie českého súdu, v zmysle ktorého je mal. [REDACTED] týždeň u sťažovateľky a týždeň u otca spôsobuje zhoršený psychický stav mal. [REDACTED]. Zhoršenie možno pozorovať v jeho značnom rozrušení po návrate z ČR do SR do bydliska sťažovateľky ako aj skrz nový neurologický problém - otrhávajúce kože v okolí nechtov na rukách. Túto lekársku správu klinickej psychologičky [REDACTED] z 2. 11. 2017 však súd neprávne vyhodnotil a na ňu nesprávne neprihliadol v prospech zamietnutia návrhu otca...

Sťažovateľka na preukázanie existencie vážneho nebezpečenstva, že návrat mal. [REDACTED] by ho vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie, v zmysle § 63 CMSP predložila v prílohe odvolania z 8. 3. 2018 nový dôkaz získaný po 23. 1. 2018... odborné stanovisko znalca [REDACTED] č. 01/2018 z 5. 3. 2018...

Z tohto odborného stanoviska znalca o. i. vyplýva, že pozorovania mal. [REDACTED] boli vykonávané 5. 2. 2018, 19. 2. 2018 a 23. 2. 2018: odporúčanie prešetriť aj vzťah mal. [REDACTED] k otcovi a zhodnotiť aj vzťahovú väzbu mal. [REDACTED] k otcovi, prípadne odporúčanie psychologičkej diagnostiky oboch rodičov a pozorovanie mal. [REDACTED] s oboma rodičmi. Takýto dôkaz súd nevykonával, aj keď sťažovateľka o to sú opakovane žiadala, avšak súd nesprávne nepripustil navrhovaný návrh sťažovateľky na nariadenie znaleckého dokazovania, ktorým by sa potvrdila alebo vyvrátila možnosť spôsobenia traumy maloletému [REDACTED] v prípade nariadenia návratu do ČR... Riziká návratového konania vidí znalec v tom, že mal. [REDACTED] bude musieť opätovne meniť miesto svojho bydliska a opäť sa v krátkom čase prispôbovať novým podmienkam, ktorým bude vystavený. Preto znalec

považuje za vhodné, aby sa situácia mal. ■■■■■ vyriešila tak, aby mal. ■■■■■ mal v živote pravidelný systém a domov.

Ak mal súd za to, že obvyklý pobyt mal. ■■■■■ je v ČR..., súd bol **POVINNÝ** konať v zmysle článku 15 Dohovoru. Súd prvej inštancie sa však ani len nepokúsil splniť si svoju zákonnú povinnosť v zmysle článku 15 Dohovoru požiadať otca, aby zabezpečil rozhodnutie (alebo iný doklad) orgánu ČR, že premiestnenie je neoprávnené.

Aj keď mal maloletý ■■■■■ počas konania len cca 3 a pol roka, už bol jednoznačne schopný sa vzhľadom na svoju vyspelosť aj vek už vyjadriť. Bolo povinnosťou súdu prvej inštancie v súlade s čl. II bod 2. Nariadenia Rady (ES) 2201/2003 a v súlade s § 38 CMSP umožniť tomuto maloletému sa vyjadriť.

Nevypočutím mal. ■■■■■ tak súd nerešpektoval článok 13 druhý odsek, dľa ktorého odmietnutie nariadenia návratu dieťaťa je možné aj vtedy, ak súd zistí, že dieťa nesúhlasí s návratom a ak dosiahlo vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť jeho názory.

... v kontexte existencie nevhodného správania (zanedbávania) otca voči mal. ■■■■■ zakladajúce odôvodnené obavy o existenciu vážneho nebezpečenstva, že pre prípad nariadenia návratu mal. ■■■■■ do ČR by tento bol vystavený fyzickej alebo duševnej ujme alebo by bol inak privedený do neznesiteľnej situácie (naplnenie podmienok článku 13 písm. b) Haagskeho dohovoru), by nariadenie návratu mal. ■■■■■ do ČR bolo jednoznačným porušením článku 8 Dohovoru OLPZS, čím by prvostupňový súd postupoval V ROZPORE s ustálenou judikatúrou ESLP. kde v zmysle čl. 154c ods. 1 Ústavy SR je pritom súd viazaný Dohovorom OLPZS.

Ak mal súd za to, že obvyklý pobyt mal. ■■■■■ je v ČR... bol povinný vziať do úvahy informácie o sociálnom prostredí mal. ■■■■■ ktoré bol súd povinný zisťovať od ústredného orgánu resp. iného príslušného orgánu v ČR. S Súd prvej inštancie sa však ani len nepokúsil splniť si svoju zákonnú povinnosť v zmysle článku 13 tretí odsek Dohovoru požiadať ústredný orgán resp. iný príslušný orgán v ČR o informácie o sociálnom prostredí mal. ■■■■■

Sťažovateľka naďalej trvá na vykonaní dôkazov, ktoré sťažovateľka v konaní pred súdom prvej inštancie navrhla vykonať (znalecké dokazovanie pre zistenie či existujú podmienky uvedené v čl. 13 písm. b) Dohovoru a výsluch sestry sťažovateľky k rodinným,

sociálnym väzbám mal. k SR, k rodine v SR, k priateľom v SR, k predškolskému zariadeniu v SR, k pediatrovi v SR. k zdravotnému poisteniu v SR).

Ak súd bude mať pochybnosť o duševnej vyspelosti mal. [REDAKOVANÉ] vyjadrovať sa vo veci, sťažovateľka navrhuje... vykonať znalecké skúmanie za účelom zistenia stavu duševnej vyspelosti vyjadriť sa v tejto veci návratu do krajiny obvyklého pobytu a k miere možnosti zohľadniť jeho názory v tejto veci.

Súd si však bez odborného zistenia znalcom - psychologom o tom, či možno zohľadniť názor 3,5ročného chlapca, vyhodnotil nesprávne, že nebude rešpektovať názor tohto syna. O to viac bolo chybou... súdu, keď nevykonal sťažovateľkou navrhované vyššie uvedené dôkazy. V najlepšom záujme (základná zásada Dohovoru), nemôže byť návrat do krajiny a súčasne do striedavej osobnej starostlivosti otca.

Skutočnosť, že súd prvej inštancie nevykonal sťažovateľkou (v odvolaní z 8. 3. 2018 aj počas konania pred súdom prvej inštancie) navrhované dôkazy resp. pochybil, že nevykonal rôzne dožiadania (sťažovateľkou v odvolaní z 8. 3. 2018 aj počas konania pred súdom prvej inštancie namietané), súd porušil svoju povinnosť vyplývajúcu z § 123 ods. 1 a 2 CMSP, v zmysle ktorých rozsah dokazovania je súd povinný vykonať v rozsahu potrebnom na zistenie skutočností - či premiestnenie bolo / nebolo neoprávnené a či je daný niektorý z dôvodov na nenariadenie návratu mal. [REDAKOVANÉ] do ČR.».

Sťažovatelia na základe citovanej argumentácie navrhujú, aby ústavný súd vydal nálež v tomto znení:

„Krajský súd v Bratislave uznesením z 9. 5. 2018 sp. zn. 11 CoP/156/2018-280 v spojení s uznesením Okresného súdu Bratislava I z 23. 1. 2018 sp. zn. 2 P 21/2017-169 porušil základné právo fyzickej osoby [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], bytom: [REDAKOVANÉ], štátna občianka SR aj fyzickej osoby maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], bytom: [REDAKOVANÉ], štátny občan SR, zaručené článkom 47 Charty základných práv EÚ (2012/C 326/02), článkom 46 ods. 1 a článkom 47 ods. 2 a 3 Ústavy SR a článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, článkom 24 ods. 2 Charty práv EÚ, článkom 3 ods. 1 Dohovoru OSN o právach dieťaťa.

Ústavný súd SR zrušuje uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 9. 5. 2018 sp. zn. 11 CoP/156/2018-280 v spojení s uznesením Okresného súdu Bratislava I z 23. 1. 2018 sp. zn. 2 P 21/2017-169 a prikazuje Okresnému súdu Bratislava I sp. zn. 2 P 21/2017, aby vo veci opätovne konal a rozhodol.

Fyzickej osobe [REDACTED], [REDACTED], bytom: [REDACTED]
[REDACTED] štátna občianka SR aj fyzickej osoby maloletému [REDACTED]
[REDACTED], [REDACTED], bytom: [REDACTED], štátny
občan sa priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 325,42 €... “

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

III.1 K namietanému porušeniu v sťažnosti označených práv sťažovateľky napadnutým uznesením okresného súdu

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažovateľka mohla podať odvolanie, čo aj využila. O tomto odvolaní bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto túto časť jej sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2 K namietanému porušeniu v sťažnosti označených práv sťažovateľky napadnutým uznesením krajského súdu

Pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti sa ústavný súd sústredil na posúdenie, či nie je zjavne neopodstatnená. Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde totiž vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že predmetom sťažnosti je návrh sťažovateľky na preskúmanie ústavnej akceptovateľnosti rozhodnutia všeobecného súdu vo veci medzinárodného únosu dieťaťa, konkrétne rozhodnutia vydaného v tzv. návratovom konaní v zmysle Haagskeho dohovoru.

Dôvodom prijatia Haagskeho dohovoru (publikovaného v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 119/2001 Z. z. a platného pre Slovenskú republiku od 1. februára 2001) bol záujem na ochrane detí na medzinárodnej úrovni pred škodlivými účinkami ich neoprávneného premiestnenia alebo zadržania a vôľa ustanoviť postup na zabezpečenie ich urýchleného návratu do štátu ich obvyklého pobytu (porov. preambulu Haagskeho dohovoru, ako aj čl. 1 Haagskeho dohovoru).

Najlepší záujem dieťaťa v návratovom konaní podľa Haagskeho dohovoru je vždy prvoradý. K naplneniu tejto axiómy Haagsky dohovor pracuje s vyvrátiteľnou domnienkou, že návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu je pri neoprávnenom premiestnení dieťaťa alebo jeho neoprávneného zadržania v krajine únosu (alebo tretej krajine) v najlepšom záujme dieťaťa (keďže miestom obvyklého pobytu dieťaťa je miesto, kde má dieťa rodinné, sociálne, osobnostné a kultúrne zázemie a väzby), s výnimkou tých prípadov, na ktoré pamätajú čl. 12, 13 a 20 Haagskeho dohovoru.

V konaní o návrate dieťaťa sú všeobecné súdy príslušné na rozhodovanie o návrate dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru pri posudzovaní existencie dôvodov pre nenariadenie návratu dieťaťa podľa čl. 12, 13 alebo 20 Haagskeho dohovoru vedené snahou o ochranu najlepšieho záujmu dieťaťa v spojení s princípmi práva na súkromný a rodinný život podľa čl. 8 dohovoru, čl. 7 charty, ako aj ústavnými právami garantovanými ústavným poriadkom konkrétneho štátu (v Slovenskej republike ide najmä o čl. 19 ods. 2 ústavy).

Aj keď je Haagsky dohovor primárne právnym predpisom určujúcim prostredníctvom kolíznych noriem právomoc súdov členských štátov, nezostáva v rámci jeho normatívneho textu nepovšimnutá otázka zabezpečenia ochrany najlepšieho záujmu dieťaťa a jeho hmotných práv a na tento účel upravuje výnimky z nariadenia návratu dieťaťa ustanovené v čl. 12 a 13 Haagskeho dohovoru, resp. zohľadňuje ľudské práva a slobody dieťaťa v zmysle čl. 20 Haagskeho dohovoru.

Právna úprava na medzinárodnej úrovni zabezpečuje štandard ochrany týchto práv. Preto čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru ustanovuje, že bez ohľadu na ustanovenie článku 12 justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu nemusí nariadiť návrat dieťaťa, ak osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením, preukáže, že existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie.

Pri posudzovaní napadnutého uznesenia krajského súdu je potrebné nespúšťať zo zreteľa účel Haagskeho dohovoru a nariadenia rady, ktorým je prioritne ochrana práv

dieťaťa a jeho okamžitý návrat do krajiny obvyklého pobytu (teda do pôsobnosti jeho zákonného sudcu), ako aj ochrana práv toho z rodičov, ktorému sa neoprávneným premiestnením dieťaťa porušili jeho opatrovnícke práva. Najlepším záujmom maloletého na účely návratového konania je teda vo všeobecnosti okamžité navrátenie dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu, ak tomu nebránia prekážky nariadenia návratu. Pri interpretácii a aplikácii čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru je preto potrebné zohľadňovať účel Haagskeho dohovoru a aplikovať ho ako výnimku z pravidla s prihliadnutím na mimoriadne okolnosti prípadu, pretože vo svojej podstate smeruje proti samotnému účelu Haagskeho dohovoru.

Každá zmena sociálneho a kultúrneho prostredia pri návrate do inej krajiny (aj keď krajiny obvyklého pobytu dieťaťa) predstavuje určité riziko vzniku sociálnych a kultúrnych záťaží pre dieťa, avšak toto riziko je nevyhnutným a prirodzeným dôsledkom napätej situácie medzi rodičmi súvisiacej s neoprávneným premiestnením dieťaťa z vôle len jedného rodiča. Formulácia čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru uvedené akcentuje, keď pripúšťa nenariadiť návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu len v prípade existencie vážneho nebezpečenstva (nie všeobecného, potenciálneho alebo prirodzene vyplývajúceho zo vzniknutej situácie v rodine), fyzickej alebo duševnej ujmy (relevantnej intenzity) alebo privedenia dieťaťa do neznesiteľnej situácie (ide o situáciu, ktorá má reálny potenciál ohroziť mravný vývoj dieťaťa alebo ktorá vystavuje dieťa reálnemu strádaniu po stránke nedostatku pre život nevyhnutných predpokladov – strava, ošatenie, bývanie, vzdelania a pod.).

Sťažovateľka namieta nedostatočné zohľadnenie najlepšieho záujmu maloletého, nesprávne ustálenie krajiny obvyklého pobytu, odňatie možnosti konať pred odvolacím súdom v dôsledku nevykonania ňou navrhovaných dôkazov a nedostatok odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu. Po vecnej stránke sťažnostná argumentácia kopíruje odvolacie námietky sťažovateľky.

V nadväznosti na sťažnostnú argumentáciu sťažovateľky ústavný súd poukazuje na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu, v ktorej sa uvádza:

„20. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia a v záujme vyporiadania sa s odvolacími námietkami matky odvolací súd konštatuje, že v danej veci, predmetom ktorej je nariadenie návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu, súd prvej inštancie v zmysle čl. 3 Haagskeho dohovoru správne zameral svoje dokazovanie na ustálenie miesta obvyklého pobytu maloletého a existenciu opatrovníckeho práva. Odvolací súd sa plne stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie. Odvolací súd je rovnako toho názoru, že krajinou obvyklého pobytu maloletého je Česká republika, v ktorej krajine sa maloletý narodil a kde si rodičia, ako partneri bez uzavretia manželstva, založili centrum svojho rodinného života v spoločnej domácnosti. Na uvedenom nemení nič ani okolnosť, že maloletý navštevoval svojich príbuzných zo strany matky na Slovensku. Je nesporné, že maloletý od narodenia vyrastal v Českej republike, v meste [REDAKOVANÉ], mal tu nahlásený trvalý pobyt, zdravotné poistenie, lekára a vzhľadom na fakt, že matka bola na materskej dovolenke, maloletý nenavštevoval predškolské zariadenie. Na existencii a trvaní obvyklého pobytu maloletého v Českej republike nič nezmenila ani okolnosť rozchodu rodičov, kedy sa maloletý s matkou presťahovali do sociálneho bytu v blízkosti posledného spoločného bydliska rodičov. Uvedený stav trval až do odchodu matky s maloletým na Slovensko dňa 28. 03. 2017. Právnomu názoru súdu prvej inštancie o obvyklom pobyte maloletého na území Českej republiky zodpovedá aj skutočnosť, že o maloletom rozhodovali české súdy, na ktoré sa rodičia maloletého obrátili so svojimi návrhmi pri rozhodovaní o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému po ich rozchode. Obvyklému pobytu maloletého v Českej republike svedčí aj fakt, že sa matka po tom, čo otec vyjadril nesúhlas s vysťahovaním maloletého na Slovensko, obrátila dňa 14. 03. 2017 s návrhom na nahradenie súhlasu otca na Okresný súd v Příbrami. Bez právneho významu je v tomto smere odvolacia námietka matky o nedôslednom zaobraní sa otázkou obvyklého pobytu maloletého súdom prvej inštancie a nedostatočnom odôvodnení jeho písomného vyhotovenia rozhodnutia. Vychádzajúc z jeho obsahu je možné konštatovať, že ustálenie obvyklého pobytu maloletého súdom prvej inštancie nie je založené len na tom, že matka maloletého ho v priebehu konania nedokázala spochybniť, ale i na skutkových zisteniach vyplývajúcich z riadne vykonaného dokazovania v súlade s § 123 ods. 2 C. m. p. Skutočnosť, že maloletý má podľa názoru matky do budúcnosti na území Slovenskej republiky zabezpečené ubytovanie v lepšej kvalite, alebo že jej pri starostlivosti o maloletého môžu

pomôcť jej rodičia rovnako nemajú vplyv na vyvrátenie úvahy, že rodičmi založený obvyklý pobyt maloletého v Českej republike, by mohol byť na základe takýchto okolností zmenený. V danom posudzovanom prípade súd prvej inštancie správne vyhodnotil aj nadobudnutie a výkon opatrovníckeho práva obidvoma rodičmi. Pokiaľ ide o argumenty matky o spornosti výkonu opatrovníckeho práva otcom, odvolací súd upriamuje pozornosť na čl. 2 ods. 11 písm. b) Nariadenia Brusel IIa, z ktorého vyplýva, že opatrovnícke právo sa považuje za vykonávané spoločne, ak na základe rozsudku alebo zo zákona jeden nositeľ rodičovských práv a povinností nemôže rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa bez súhlasu druhého nositeľa rodičovských práv a povinností. Z uvedeného vyplýva, že za účelom skutočného výkonu opatrovníckeho práva nie je potrebné zisťovať rozsah výkonu osobnej starostlivosti toho ktorého rodiča o maloleté dieťa, ale v danom prípade je nevyhnutné zohľadniť všetky okolnosti, teda aj snahy otca o umožnenie výkonu jeho rodičovských práv, ktorých bol nútený domáhať sa súdnou cestou. Po ustálení obvyklého pobytu maloletého a konštatovaní, že otec bol nositeľom opatrovníckeho práva k maloletému, ktoré aj vykonával, resp. z dôvodu konfliktu medzi rodičmi sa domáhal ich výkonu prostredníctvom Českého súdu, správne súd prvej inštancie postupoval, keď vyhodnocoval podmienky pobytu maloletého na území Slovenskej republiky od marca 2017 z pohľadu udelenia súhlasu otca. V rámci výkonu opatrovníckych práv, vysťahovanie maloletého dieťaťa do inej krajiny, treba považovať za podstatnú vec súvisiacu s výkonom opatrovníckych práv, čo znamená, že súhlas na vysťahovanie maloletého na územie iného štátu musia dať obaja rodičia. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že otec súhlas matke k vysťahovaniu maloletého z Českej republiky nedal a matka s takýmto súhlasom nedisponovala ani na základe rozhodnutia príslušného súdu. Z vykonaného dokazovania pred súdom prvej inštancie je nesporné, že matka počas prebiehajúceho konania na vecne a miestne príslušnom súde v Českej republike, v ktorom sa domáhala udelenia súhlasu s presťahovaním maloletého na Slovensko, maloletého dňa 28. 03. 2017 na územie Slovenskej republiky neoprávnene premiestnila. Odvolací súd vyhodnotil za nedôvodné aj námietky matky, ktorými argumentovala, že otec sa s premiestnením maloletého zmieril a bolo potrebné postupovať podľa čl. 13 písm. a) Haagskeho dohovoru a návrat maloletého do Českej republiky nenariadiť. Skutočnosť, že otec sa s pobytom maloletého na území Slovenskej republiky nezmieril, je zrejماً nielen zo samotného včasného iniciovania

konania o návrat, ako aj skutočnosti, že pokusy o zmier pred súdom prvej inštancie neboli úspešné...“

V ďalšej časti napadnutého uznesenia krajský súd vyhodnotil ako správny aj postup súdu prvej inštancie, ktorý po zistení, že v predmetnej veci došlo k neoprávnenému premiestneniu maloletého, skúmal dôvody, pre ktoré by nebolo možné nariadiť návrat maloletého dieťaťa v zmysle článku 13 písm. b) Haagskeho dohovoru v spojení s čl. 11 bodu 4 Nariadenia Brusel IIa. V tejto súvislosti odvolací súd konštatoval, že je správny záver okresného súdu, v zmysle ktorého «dôkazné bremeno na preukázanie existencie vážneho nebezpečenstva v prípade návratu, nesie osoba únoscu (v danom prípade matka maloletého). Uplatnenie výnimky podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru je v prvom rade potrebné interpretovať reštriktívne, pričom ju je možné aplikovať v dvoch prípadoch, konkrétne vtedy, keď by bolo dieťa návratom do krajiny obvyklého pobytu objektívne vystavené nebezpečenstvu a druhý prípad sa viaže k osobe požadujúcej návrat, ktorej správanie by mohlo vystaviť dieťa nebezpečenstvu ujmy. Pokiaľ ide o „inak neznesiteľnú ujmu“ možno uzavrieť, že ide o situácie, kedy dieťaťu nehrozí vážne nebezpečenstvo, ale návrat sa javí ako nevhodný (napr. ak by išlo o návrat pro forma, teda dieťa by bolo navrátené, hoci počas konania o návrat je zjavné, že bude zverené do osobnej starostlivosti únoscu a bude mu umožnené vrátiť sa s dieťaťom späť). Po preskúmaní obsahu spisového materiálu odvolací súd jednoznačne konštatuje, že matka v konaní nepreukázala, že návrat by maloletého vystavil fyzickej alebo duševnej ujme, alebo by ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie. Odvolací súd navyše zdôrazňuje, že Nariadenie Brusel IIa v porovnaní s Haagskym dohovorom uplatňuje prísnejšie podmienky na nenariadenie návratu dieťaťa podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru. Možnosť zohľadnenia fyzickej alebo duševnej ujmy Nariadenie Brusel IIa zužuje v čl. 11 ods. 4 len na tie prípady, kedy dieťaťu nemožno poskytnúť v štáte jeho predchádzajúceho obvyklého pobytu primeranú ochranu. Pritom pri aplikácii čl. 11 ods. 4 Nariadenia Brusel IIa nestačí, že v členskom štáte pôvodu (v danom prípade Česká republika) takýto postup na ochranu dieťaťa existuje, ale musí byť preukázané, že orgány v členskom štáte pôvodu prijali konkrétne opatrenia na ochranu daného dieťaťa. V kontexte uvedeného, odvolací súd konštatuje, že v konaní neboli preukázané žiadne skutočnosti, ktoré by mohli eliminovať nariadenie návratu maloletého

z dôvodu nevhodných sociálnych podmienok pre život maloletého v Českej republike alebo nevhodného výchovného prostredia, prípadne iného zlého zaobchádzania s maloletým. Uvedený záver možno vyvodit' aj z konania a rozhodovania súdov v Českej republike, ktoré dôkladne prešetrili rodinnú situáciu maloletého a nariadili predbežné opatrenie ktorým bol upravený styk otca s maloletým v širokom rozsahu. Pokiaľ matka v konaní pred súdom prvej inštalacie, ako aj v odvolacom konaní poukazuje na ňou predloženú lekársku správu - nález od [REDAKOVANÉ] zo dňa 02. 11. 2017, odvolací súd udáva, že síce zo správy vyplýva fakt, že maloletý nie je v kompenzovanom stave z dôvodu prebiehajúceho sporu medzi rodičmi, ako aj z dôvodu dlhého cestovania medzi aktuálnym bydliskom matky a bydliskom otca, avšak je potrebné podotknúť, že uvedený stav je následkom svojvoľného rozhodnutia a konania matky. Odvolací súd sa taktiež stotožnil s názorom Okresnej prokuratúry Bratislava I uvedeným vo vyjadrení k odvolaniu matky o tom, že záver predmetnej lekárskej správy o neurologickom probléme maloletého - otrhávajúce kože v okolí nechtov na rukách, nedosahuje intenzitu vážneho nebezpečenstva podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru a preto z uvedeného dôvodu nie je možné návrat maloletého do Českej republiky nenariadiť. Neobstojí ani tvrdenie matky o existencii vážneho nebezpečenstva, že by návrat maloletého do Českej republiky vystavil fyzickej alebo duševnej ujme, alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie pre hrozbu umiestnenia maloletého do detského domova. Odvolací súd predmetný argument matky vyhodnotil ako účelový a konštatuje, že k takémuto hraničnému riešeniu zabezpečenia starostlivosti súdu o maloleté dieťa, tak súdy v Slovenskej republike, ako aj Českej republike môžu pristúpiť len zo závažných dôvodov a pokiaľ je preukázané, že starostlivosť o maloleté dieťa nemôžu zabezpečiť jeho rodičia, čo sa daného prípadu netýka. V súvislosti s odvolávaním sa matky na nový dôkaz predložený v zmysle § 63 C. m. p. v odvolacom konaní a to odborné stanovisko vypracované znalkyňou [REDAKOVANÉ], dňa 05. 03. 2018, odvolací súd uvádza, že predmetné stanovisko nemá vplyv na správnosť záverov súdu prvej inštalacie o potrebe nariadiť návrat maloletého do Českej republiky, ako aj to, že stanovisko nespĺňa kritéria pre objektívne vyhodnotenie rodinnej situácie, keď znalkyňa k svojim záverom dospela bez účasti otca a bez skúmania vzťahových väzieb medzi otcom a maloletým.».

Krajský súd v napadnutom uznesení vyhodnotil ako nedôvodnú aj „námietku matky o nesprávnom procesnom postupe súdu prvej inštancie, keď nepripustil matkou navrhované nariadenie znaleckého dokazovania, ktorým by boli preskúmané vzťahové väzby maloletého k otcovi. Odvolací súd v tomto kontexte uvádza, že z ustanovenia § 123 ods. 2 C. m. p. vyplýva, že v návratových konaniach je obmedzená zásady oficiality a vyšetrovacieho princípu pri zisťovaní skutočného stavu veci, čo je odôvodnené potrebou uskutočniť konanie v čo najkratšom čase v záujme maloletého dieťaťa. V návratovom konaní teda súd môže pristúpiť k zamietnutiu návrhov účastníkov konania na doplnenie dokazovania, v prípade keď vyhodnotí že tieto dôkazy nie sú v zmysle § 123 ods. 2 C. m. p. pre vec potrebné na zistenie skutočností podľa § 123 ods. 1 C. m. p. Vychádzajúc z dikcie § 123 a nasl. C. m. p. totiž vyplýva, že návratové konanie má osobitným režim, v ktorom je potrebné vykonať dokazovanie len v rozsahu na zistenie či premiestnenie alebo zadržanie bolo neoprávnené a či nie je daný niektorý z dôvodov na nenariadenie návratu maloletých detí a teda v týchto oblastiach dokazovania je bezpochyby potrebné zistiť skutočný stav veci. Možno preto uzavrieť, že v danom prípade súd prvej inštancie postupoval správne, keď návrhy matky na doplnenie dokazovania nepripustil, pričom svoj postup v konaní aj správne odôvodnil. Odvolací súd zastáva názor, že nariadenie znaleckého dokazovania za účelom preskúmania vzťahových väzieb maloletého k otcovi, by nesmerovali k preukázaniu podmienok ustálenia obvyklého pobytu maloletého, posúdeniu či jeho premiestnenie bolo neoprávnené a či je daný niektorý z dôvodov na nenariadenie návratu. Vykonanie takéhoto dokazovania sa potom s prihliadnutím na ciele a účel konania o návrate dieťaťa, ktorého výsledkom má byť čo najrýchlejšie rozhodnutie, odvolaciemu súdu javí ako nadbytočné, nesmerujúce k preukázaniu okolností potrebných pre právne a skutkové posúdenie zisteného stavu veci.“

Zo záverov vyslovených v napadnutom uznesení krajského súdu vyplýva, že podľa názoru odvolacieho súdu „Neobstojí ani argument matky, že súd prvej inštancie pochybil, keď v konaní v rozpore s čl. 11 ods. 2 Nariadenia Brusel IIa a § 38 C. m. p. nezisťoval názor maloletého a neumožnil mu vyjadriť sa. Odvolací súd dáva do pozornosti, že v zmysle čl. 11 ods. 2 Nariadenia Brusel IIa pre justičné orgány v konaní o návrat na základe uvedeného ustanovenia nevyplýva pri rozhodovaní povinnosť vziať názor dieťaťa do úvahy, ale len povinnosť justičného orgánu dieťa vypočuť, ak sa to s ohľadom na jeho vek alebo

stupeň vospelosti nejavi nevhodné. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie ako aj s vyjadrením Okresnej prokuratúry Bratislava I k odvolaniu matky, že pri veku maloletého ■■■■ (3,5 roka) nemožno rozumne predpokladať, že by maloletý bol schopný porozumieť zmyslu predmetného súdneho konania a vyjadriť sa k nemu a preto nebolo povinnosťou súdu prvej inštancie názor maloletého v konaní zisťovať. Odvolací súd v tomto kontexte poukazuje aj na skutočnosť, že matka v prebiehajúcim konaní pred súdom prvej inštancie potvrdila, že maloletý nie je schopný porozumieť zmyslu predmetného konania a vyjadriť sa k nemu a jeho nevypočutie nenamietala. Pokiaľ ide o návrh matky v zmysle 63 C. m. p. vykonať znalecké skúmanie za účelom zistenia stavu duševnej vospelosti maloletého vyjadriť sa v konaní, odvolací súd opätovne poukazuje na ustanovenia § 123 ods. 1, 2 C. m. p., v zmysle ktorých vyhodnotil návrh na takéto dokazovanie za neúčelný a nadbytočný.“.

Odvolací súd sa v napadnutom uznesení nestotožnil ani s námietkou sťažovateľky o tom, že odvolaním napadnuté rozhodnutie okresného súdu „je v rozpore s najlepším záujmom maloletého a dáva matke do pozornosti, že spôsob aplikácie princípu najlepšieho záujmu dieťaťa v prípade jeho neoprávneného premiestnenia alebo zadržania by sa mal odlišovať od jeho uplatňovania v konaniach o opatrovníckych právach. Najlepším záujmom takéhoto dieťaťa je nebyť unesené, s čím súvisí povinnosť zmluvného štátu Haagskeho dohovoru zabezpečiť okamžitý návrat dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu. Z uvedeného dôvodu odvolací súd dospel k záveru, že uznesenie súdu prvej inštancie plne korešponduje s najlepším záujmom maloletého, ktorým (záujmom) je ochrániť maloletého na medzinárodnej úrovni pred škodlivými účinkami jeho neoprávneného premiestnenia a zabezpečiť jeho bezpečný návrat do štátu jeho obvyklého pobytu.“.

Krajský súd v napadnutom uznesení tiež zdôraznil, že „súd prvej inštancie pri rozhodovaní prihliadol v zmysle čl. 13 ods. 3 Haagskeho dohovoru na informácie o sociálnom prostredí maloletého v Českej republike, tak ako to vyplynulo z rozhodnutí Českých súdov, prostredníctvom ktorých bolo realizované šetrenie pomerov u otca maloletého. Pokiaľ matka argumentuje nesplnením povinnosti súdu prvej inštancie v zmysle čl. 15 Haagskeho dohovoru požiadať otca o zabezpečenie rozhodnutia orgánu Českej

republiky o tom, že premiestnenie je neoprávnené, odvolací súd poukazuje na skutočnosť, že čl. 15 Haagskeho dohovoru nezakotvuje obligatórnu, ale fakultatívnu povinnosť na takýto postup súdneho orgánu zmluvného štátu. Navyiac odvolací súd, tak ako už bolo vyššie uvedené poukazuje na existenciu prebiehajúceho konania na Okresnom súde v Příbrami, vo veci návrhu matky na udelenie súhlasu s presťahovaním maloletého na Slovensko, podaného matkou na súd 15 kal. dní pred neoprávneným premiestneným maloletého na územie Slovenskej republiky.“.

Odvolací súd zaujal v napadnutom uznesení postoj aj k argumentácii sťažovateľky vychádzajúcej z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, keď uviedol, že „Odvolávanie sa matky na judikatúru ESĽP, SD EÚ vo veciach medzinárodných únosov detí Šneersone a Kampanella proti Taliansku, rozsudok z 12. júla 2011, č. 14737/09, ods. 88; Van der Berg a Sarri proti Holandsku, rozhodnutie o prijateľnosti z 2. novembra 2010; Maire proti Portugalsku, rozsudok z 26. júna 2003, ods. 72, Ignaccolo-Znide proti Rumunsku, rozsudok z 25. januára 2000, ods. 95; Neulinger a Shumk proti Švajčiarsku, rozsudok zo 6. júla 2010, ods. 134, 136 a 138, ako aj na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky (IV. ÚS 780/14 z 18. 3. 2015), je podľa názoru odvolacieho súdu bez právneho významu, keďže sa netýka identických právnych skutočností návratového konania.“.

Vychádzajúc predovšetkým z citovaného, ústavný súd zastáva názor, že krajský súd primerane, zrozumiteľne a vnútorne konzistentným spôsobom reagoval na všetky relevantné odvolacie námietky sťažovateľky. Pri svojom rozhodovaní vychádzal z účelu Haagskeho dohovoru, ktorý vychádza zo zabezpečenia najlepšieho záujmu dieťaťa spojení s jeho okamžitým navrátením do krajiny obvyklého pobytu. Krajský súd podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľným spôsobom preskúmal prípadné prekážky nariadenia návratu, ktorých existenciu nezistil a svoje závery riadne odôvodnil. Ústavný súd preto nemá z ústavného hľadiska relevantné výhrady proti záverom krajského súdu o nariadení návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu vysloveným v napadnutom uznesení. Napadnuté uznesenie je ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnené a nie je arbitrárne.

Na podporu uvedeného záveru ústavný súd považuje za žiaduce upozorniť aj na ním zistené rozdiely v skutkových tvrdeniach sťažovateľky, ktoré uplatnila v konaní pred všeobecnými súdmi (najmä okresným súdom) a obsiahnuté v jej sťažnosti adresovanej ústavnému súdu, týkajúce sa zdržiavania maloletého na území Slovenskej republiky v čase pred jeho premiestnením, ako aj vo vzťahu k dátumu premiestnenia, od ktorého sťažovateľka odvodzuje oneskorenosť návrhu na nariadenie návratu (po uplynutí jedného roka od premiestnenia, pozn.). Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v prípade, ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc (III. ÚS 135/03, III. ÚS 201/04, IV. ÚS 266/08).

V konkrétnostiach v konaní pred okresným súdom sťažovateľka v podaní z 11. decembra 2017 uviedla (citované z odôvodnenia rozsudku okresného súdu, pozn.):

„Matka bola od narodenia maloletého na materskej dovolenke, bez akéhokoľvek príjmu, svojej pôvodnej rodiny, ktorá žije na Slovensku. O maloletého sa tak starala sama, izolovane od svojich rodinných príslušníkov, od profesného a spoločenského života, keďže bola na materskej dovolenke. Spolu s maloletým viedli život osamote skoro dva roky. Počas týchto dvoch rokov sa matka spolu s maloletým čoraz častejšie vracali na Slovensko, kde žije celá pôvodná rodina matky. Dňa 28. 03. 2017 prišla matka s maloletým na Slovensko... Matka má za to, že krajinou obvyklého pobytu maloletého je Slovenská republika, nie Česká republika, a to už dlhšiu dobu, nie iba od marca 2017, od kedy žije maloletý na Slovensku. Maloletý má aj slovenské občianstvo. Maloletý má takmer výlučne rodinné väzby s pôvodnou rodinou matky, s ktorou často komunikoval pomocou video rozhovorov cez službu skype. Maloletý všetky sviatky a prázdniny trávil na Slovensku u pôvodnej rodiny matky. Maloletý má veľmi blízky vzťah so svojou tetou...“

V priebehu konania všeobecné súdy skúmali relevantnú otázku obvyklého pobytu maloletého a na základe vykonaného dokazovania popísaného v odôvodnení napadnutého uznesenia krajského súdu ustálili, že krajinou obvyklého pobytu maloletého je Česká republika. Neobstojí tvrdenie sťažovateľky, že súdy nesprávne vychádzali len z tvrdení otca.

Aj skutkové tvrdenia sťažovateľky pôvodne prednesené v konaní, ale aj ďalšie zohľadnené dôkazy (zdravotné poistenie, trvalý pobyt) podporujú záver prijatý všeobecnými súdmi.

Sťažovateľka ďalej namieta nedostatočne zistený skutkový stav vo vzťahu k existencii dôvodov nenariadenia návratu maloletého. Svoje tvrdenie v konaní pred všeobecnými súdmi zakladala na predložených lekárskejších správach a navrhovala nariadenie znaleckého dokazovania vo vzťahu k prípadnej duševnej ujme vylučujúcej navrátenie dieťaťa. Okresný súd v odôvodnení svojho uznesenia k tomu uviedol:

„Súd tento návrh na doplnenie dokazovania nepripustil z dôvodu, že matka počas celého konania neuviedla žiadnu skutočnosť, ktorou by preukázala, že návrat maloletého do Českej republiky by maloletého priviedol do vážneho nebezpečenstva tým, že by ho vystavil duševnej ujme. Súd, súhlasne s názorom prokurátorky, uvádza, že počas celého konania súd nezistil, ani len minimálne podozrenie, že návrat maloletého do Českej republiky by mu priviedol vážne nebezpečenstvo tým, že by ho vystavil duševnej ujme. ... primeraný smútok dieťaťa za matkou nie je tak vážnym nebezpečenstvom, ktoré by ho vystavilo duševnej ujme.

... Toto vážne nebezpečenstvo musí preukázať ten rodič, ktorý dieťa neoprávnene premiestnil a odmieta zabezpečiť jeho dobrovoľný návrat. Nestačí iba tvrdenie, že takéto nebezpečenstvo existuje, ale rodič ho musí podložiť relevantnými dôkazmi...

... Matka počas celého konania žiadnym spôsobom svojimi tvrdeniami, ani dôkazmi, nepreukázala, čo i len podozrenie, že existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by maloletého vystavil duševnej ujme, a takéto podozrenie nezistil v danej veci ani súd, preto je táto námietka matky nedôvodná.

... V prípade návratu maloletého do Českej republiky by sa maloletý nevrátil do neznámej vojnou zmietanej krajiny, ale do mierovej demokratickej krajiny, ktorú od malička dôverne pozná, pozná jej jazyk, je štátnym občanom tejto krajiny, teda vrátil by sa do pre neho známeho a bezpečného prostredia, kde neexistuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by maloletého vystavil duševnej ujme, tak ako to namietala počas celého konania matka. ... ak matka subjektívne vníma návrat maloletého do Českej republiky ako vážne nebezpečenstvo, že návrat maloletého do Českej republiky by ho vystavil duševnej ujme, tak matke nič nebráni, aby sa vrátila s maloletým do Českej republiky i ona sama, a tak maloletého ochránila pred duševnou ujmomou, ktorej vzniku sa u maloletého obáva.“

Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia krajského súdu v spojení s argumentáciou obsiahnutou v napadnutom uznesení okresného súdu konštatuje, že nezistil ústavne relevantné pochybenia v procesnom postupe všeobecných súdov, ktoré sa zaoberali všetkými pre posúdenie veci kľúčovými aspektami, vykonali dokazovanie v dostatočnom rozsahu a svoje závery riadne odôvodnili. Je pritom vecou všeobecných súdov posúdiť, ktoré z navrhovaných dôkazov je potrebné vykonať na účel objasnenia právne významných okolností prípadu, a to najmä v špecifickom prípade návratového konania, ktorého účelom je čo najskoršie obnovenie stavu pred neoprávneným premiestnením dieťaťa.

Ústavný súd považuje za potrebné, aby sa osobitne vyjadril k namietanému porušeniu čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa. V tejto súvislosti v prvom rade poznamenáva, že je v ňom upravený princíp, v zmysle ktorého musí byť záujem dieťaťa prvoradým hľadiskom pri akejkol'vek činnosti týkajúcej sa detí, a to aj pri rozhodovaní súdu v ich veciach alebo veciach, ktoré sa dotýkajú ich záujmu.

Tento princíp bol v rámci právneho poriadku Slovenskej republiky transponovaný do jednotlivých ustanovení Civilného mimosporového poriadku (porov. napr. § 117, § 119, § 146 ods. 1, § 147 ods. 2), ako aj Zákona o rodine (porov. napr. čl. 5, § 23 ods. 2, § 24 ods. 4, § 44 ods. 4 a ďalšie). Na ústavnej úrovni sa princíp povinnosti prihliadať na najlepší záujem dieťaťa (maloletého) v konaní pred všeobecným súdom spája najmä so základným právom dieťaťa (maloletého) na súkromie podľa čl. 16 ods. 2 ústavy, na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života v zmysle čl. 19 ods. 2 ústavy, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, so základným právom dieťaťa (maloletého), aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohlo vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

V konaní pred ústavným súdom je však sťažovateľkou matka maloletého, a nie sám maloletý. Len deti (maloletí) primárne benefitujú z princípu upraveného čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, ktorý našiel v právnom poriadku vyústenie do subjektívnych

hmotných a procesných základných práv dieťaťa (maloletého) garantovaných ústavou, ako aj subjektívnych hmotných a procesných práv dieťaťa (maloletého) garantovaných zákonom. Na základe uvedeného tak chýba medzi v sťažnosti namietaným porušením čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a osobou sťažovateľky príčinná súvislosť (kauzálny nexus), a preto je námietka porušenia čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa zo strany sťažovateľky (matky) zjavne neopodstatnená, keďže namietat' porušenie ústavou garantovaných práv spojených s princípom vyjadreným v čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa je aktívne legitimované dieťa (maloletý).

Navyše, ústavný súd v súvislosti s čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa odkazuje na svoje uznesenie sp. zn. II. ÚS 596/2014 z 30. septembra 2014 (publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2014 pod č. 57/2014), v ktorom sa uvádza, že na úrovni doktríny medzinárodného práva, ako aj na úrovni samotnej Organizácie Spojených národov prevládol (dnes už konštantný) právny názor, že medzi články Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré upravujú všeobecné zásady/princípy (**general principles**) a nie sú priamo vykonateľné, ale je potrebné tieto zásady inkorporovať do príslušnej vnútroštátnej legislatívny a aplikačnej praxe, možno zaradiť najmä čl. 2, čl. 3, čl. 6 a čl. 12. Tento záver podporuje i samotný text týchto článkov Dohovoru o právach dieťaťa („štáty sa zaväzujú“, „štáty zabezpečujú“, „dieťaťu sa poskytuje“), čo už samo osebe zakladá dôvod na odmietnutie tejto časti sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej.

Sumarizujúc dosiaľ uvedené závery, ústavný súd konštatuje, že medzi obsahom napadnutého uznesenia krajského súdu a obsahom sťažovateľkou označených základných práv garantovaných ústavou a chartou a tiež práv zaručených dohovorom a Dohovorom o právach dieťaťa neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí tejto časti sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení, a preto ju odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3 K sťažnosti maloletého [REDACTED]

Ústavný súd konštatuje, že spolu so sťažnosťou mu bolo doručené splnomocnenie udelené advokátovi na zastupovanie sťažovateľky pred ústavným súdom. Z obsahu tohto splnomocnenia vyplýva, že ho udelila sťažovateľka – matka maloletého na zastupovanie „svojej osoby“ pred ústavným súdom. V splnomocnení nie je explicitne uvedené, že matka maloletého splnomocňuje ako zákonná zástupkyňa maloletého advokáta aj na zastupovanie maloletého v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd v tejto súvislosti poznamenáva, že aj v prípade, ak by splnomocnenie obsahovalo takúto splnomocňujúcu klauzulu pre advokáta na zastupovanie maloletého, nemohol by takéto splnomocnenie udelené matkou maloletého považovať (vzhľadom na okolnosti a špecifické črty posudzovanej veci) za prípustné v tomto konaní pred ústavným súdom. Matka maloletého je totiž v posudzovanom prípade vo vzťahu k jej oprávneniu ako zákonnej zástupkyne udeľovať splnomocnenie právnomu zástupcovi na zastupovanie svojho maloletého syna v konaní pred ústavným súdom na účel domáhania sa rozhodnutia ústavného súdu vo svoj prospech, v konflikte záujmov. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na § 31 ods. 2 zákona o rodine, podľa ktorého „Žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom; v takom prípade súd ustanoví maloletému dieťaťu opatrovníka, ktorý ho bude v konaní alebo pri určitom právnom úkone zastupovať.“.

Z uvedeného vyplýva, že maloletému sťažovateľovi [REDACTED] by v prípade prijatia sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd musel ustanoviť opatrovníka, ktorý by ho v konaní pred ústavným súdom zastupoval na účely prípadného odstránenia rozporu záujmov medzi sťažovateľkou a maloletým. Vzhľadom na dôvody, pre ktoré odmietol sťažnosť sťažovateľky smerujúcu proti napadnutému uzneseniu okresného súdu (časť III.1 odôvodnenia tohto uznesenia), ako aj proti napadnutému uzneseniu krajského súdu (časť III.2 odôvodnenia tohto uznesenia), je ale zjavné, že aj po prípadnom ustanovení opatrovníka by nemohol sťažnosti maloletého [REDACTED] z rovnakých dôvodov ako odmietol sťažnosť sťažovateľky (matky maloletého) vyhovieť. Z uvedených dôvodov

ústavný súd pri predbežnom prerokovaní vyhodnotil sťažnosť maloletého [REDACTED] ako zjavne neopodstatnenú a z tohto dôvodu ju podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. septembra 2018